

Indvielsen af Valdemar Slots kirke

den 3. oktober 1687

af Albert Mohr Lolke

Dette er skrevet for at gøre opmærksom på kirkeindvielsen, men også for at vise Kingos funktion som lejlighedsdigter, det vil sige forfatter af digte til en konkret begivenhed. Det kan være til tronbestigelse, en militær triumf, en fødselsdag, et bryllup, et kirkejubilæum eller som her, hvor Kingo har skrevet til en kirkeindvielse.

I Bregninge og Landet sogns første kirkebog finder vi på siderne 574-584 en beskrivelse af indvielsen, foretaget af biskop Thomas Kingo. Slotskirken blev anneks til Bregninge, hvis præst betjente begge kirker.

Efter svenskekrigen 1657-1658 lå Valdemar Slot i ruiner. Først da Niels Juell efter slaget i Køge Bugt 1677 overtog Tåsinge, blev der foretaget en grundig reparation med store ændringer, hvorunder slotskirken blev indrettet i sydenden.

Vi må være glade for, at vor præst på den tid, hr. Peder Jensen i Bregninge, har givet os en udførlig beretning om, hvad der skete på dagen.

Indvielsen

Kort fortalt gik biskop, provster og præster, i alt 28 gejstlige, kl. 10 ind i kirken, og så tog biskoppen ledelsen.

I prædiken omtalte han kong Christian den Femte og Niels Juell med frue (Margrethe Ulfeldt).

Der synges flere salmer, som ikke er kendt i dag. Kun salme (Den danske salmebog 1954) nr. 24 af J. Gramann »Min sjæl nu love Herren« (Dansk 1569), ændret 1888 af C. J. Brandt til »Min sjæl du Herren love« og nr. 52 af J. Friderichsen 1639 »I Jesu navn skal al vor gerning ske« kender vi.

Efter prædiken blev der også sunget, og til afslutning nedenstående salme, som Kingo selv har skrevet til lejligheden, og som rummer mere end 20 let genkendelige ord fra prædiken.

Melodien kendes ikke, og ingen fra vor salmebog kan bruges, men Kingo udtrykker i fortalen¹ til »Aandeligt Sjungekor« 1. del, ønsket om, at »den retsindige læser ikke vil stødes over melodierne, fordi de har været i brug til verdslige sange. Kingo har taget dem i brug, for at disse yndede melodier må blive endnu mere behagelige, når de bruges til en sang med åndeligt indhold«.

Mon ikke Kingo har haft den bagtanke at gøre salmen populær. I hver fald kommer han let og gratis til en melodi, og så kan menigheden i tilgift synge med uden indøvelse forud.

Eftersom den dengang afsungne melodi ikke kendes, har min dattersøn Morten Lolke Rasch komponeret en anvendelig melodi som vist nedenfor.

Melodi: Morten Lolk Rasch.

1. O Gud bønør os dog
og giv os det vi venter,
at dine sakramenter
og ordets² rene bog
må uforfalsket blive
mens folk er her i live.
2. Giv kongen af din ånd
som er din kirkes fader,
at de som sandhed hader
må bukke for hans hånd,
stadfæst hans spir i nåde
og lad ham lyksom råde.
3. Velsign o Gud den mand,
som dette hus lod bygge
sæt hannem i din skygge.
Former hans ærestand.
Giv ham et evigt smykke
af uforandret lykke.
4. Gid at hans hus kan stå
i blomster alle dage
og faste rødder tage
der aldrig savne må
indtil de skal med glæde
i himlens tempel træde.
5. O Gud tag i din favn
hver den som her knæfalter
og hjertelig påkalder
dit Guddoms store navn.
O lad dit nådes øre
hver tro fuld suk bønør.
6. Sank så os endelig
til den forsamlings ære,
hvor evig fryd skal være.
Udi dit himmerig
vi dig må se og kende,
når alting har en ende.

Thomas Kingo
1687

Interior fra Valdemar Slots kirke.

Noter:

1. Johannes Simonsen: »Thomas Kingo, hofpoet og salmedigter«, side 189-192 vedr. Niels Juel (1629-1697).
2. For at være sangbar ændret fra dit ords til ordets.

Kommentarer:

1. og 6. vers har almindeligt salmeindhold.
2. vers handler om kongen (Christian den Femte).

I den i fodnoten omtalte bog finder vi: »For Kingo er det alvor, at kongen er konge af Guds nåde. Den enevældige hersker har intet at sige overfor Guds ord og bud. Gud er Gud, og kongen er underlagt ham. Den almægtige Gud har givet kongen den enevældige magt. Vers 2 bekræfter denne opfattelse. Jeg vil mene, at kongen er medtaget, fordi den indviede kirke er en del af Chr. d. Fjerdes slot til sønnen Valdemar, og fordi kongen står over Niels Juel. Som hofpoet måtte Kingo passe på at berømme kongen.

Vers 3 og 4 omtaler Niels Juel som kirkebyggeren.

Vers 5 handler om menigheden.

For at gøre forholdet mellem Kingo og Juel færdigt nævnes et mindedigt af Kingo til et billede af Niels Juel:

»Her står han med en mild, adstadig, ærbar mine, dog kan han spytte ild, så snart han skal trine på kongens bud udi hans skib og sejlejagt; her står han derfor i sin konges æresdragt«.

Ved Niels Juels død udtalte Kingo blandt andet:

»Udi i sit eget hus var han en englemænd, hans frue har derfor hvert øje fuld af vand, han var for sine børn en højforsynlig fader, der mange overgik i elskegrader«. Endvidere om en trompetblæser:

»Du blæser for en dansk, navnkundig sejsmand, den store søhelt Juel, hvis ros du skal kundgøre og med hans pris i din basune føre; thi hans bedrifter kan i lige orden stå med alles, som med ros har fået søkronen på«.

Og til sidst skal nævnes det mest kendte vers, verset under Niels Juels billede i kapellet i Holmens kirke:

*»Stå vandringsmand og sku en søhelt an i sten,
og er du selv ej flint, ær da hans døde ben;
thi det er hr. Niels Juel! Hvis marv og ben og blod
med frygtigt hjerte for sin konges ære stod!
Hvis manddoms drifter i så mange søslag står
og gennem hav og luft og land med ære går!
En mand af gammel dyd og dansk oprigtighed,
af ja og nej og hvad man godt og ærligt ved!
Hans sjæl den er hos Gud, hans ben i denne grav,
hans navn i minde, mens der findes vand i hav«.*

A. C. E. Mohr Lolk født i Troense. Lærer i København og Odense 1944-1983, har skrevet godt 28.000 sider om Tåsinge (kopi på Landsarkivet og i Taasinge Lokalhistoriske Arkiv) samt diverse artikler i årbøger og aviser.